

ພິກັດໃສ່ໂລໂກມະຫາວິທະຍາໄລເຂົ້າຮ່ວມ

ກອງປະຊຸມສຳລະພາ
ສະຖາປັດຕະຍະກຳ ຄັ້ງທີ 1

FORUM
ARCHITECTURE
SYMPOSIUM | 1st

Faculty of Architecture
Souphanouvong University,
0 Km, 13th North Rd,
Donemai Village,
Luang Prabang Province,
Lao PDR

15-16
November 2018
Faculty of Architecture
Souphanouvong University.

ພິກັດໃສ່ໂລໂກພາກສ່ວນລະຫັບສະຫຼຸບ

**การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยอาศัยอัตลักษณ์จากแหล่งหิน
สามพันโบก แถบลุ่มน้ำโขง : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแกะสลักไม้
บ้านกุดสมบูน อำเภอสว่างเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี**

DEVELOPMENT OF COMMUNITY PRODUCTS WITH AN IDENTITY FROM THE STONE SOURCE SAMPAN BOK AROUND
THE MEKONG BASIN: A CASE STUDY OF THE COMMUNITY ENTERPRISE OF THE WOODCARVING GROUP
OF BAN KUD SOMBOON, SI MUANG MAI, UBON RATCHATHANI

ศักดิ์ชาย สิกขา¹, ประทับใจ สุวรรณธาดา² สมาน ลำสัน³
Sakchai sikka, Prathabjai Suwanthada, Saman Lamsan.

บทคัดย่อ

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 2 ประการ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นแหล่งหินสามพันโบกแถบลุ่มน้ำโขงในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ 2) เพื่อทดลองและพัฒนาเทคนิคการผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ ของที่ระลึกให้มีอัตลักษณ์ของหินสามพันโบก งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและทดลองคือ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแกะสลักไม้บ้านกุดสมบูน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 152 หมู่ที่ 7 บ้านกุดสมบูน ตำบลดอนใหญ่ อำเภอสว่างเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสรุปผลจากการประชุมระดมความคิด ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ 2 ประเด็น ดังนี้

การศึกษอัตลักษณ์ท้องถิ่นแหล่งหินสามพันโบกแถบลุ่มน้ำโขงในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัย พบว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นของแหล่งหินสามพันโบกในแถบลุ่มน้ำโขง คือ การวางทับซ้อนของหินขนาดต่างๆ การเกิดแอ่งหินที่มีชั้นของหินจัดเรียงลดหลั่นตามความหนาแน่นของหินในแต่ละชั้น รูปทรงของแอ่งหินที่โค้งเป็นวงในลักษณะต่างๆ ดังนั้นในการนำอัตลักษณ์มาใช้ในการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ใดๆ อาจเกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะของหลุมหรือแอ่งหิน และลักษณะของการจัดวางหินที่ทับซ้อนเป็นชั้นในรูปทรงอิสระ ทั้งนี้เกณฑ์ในการเลือกต้องพิจารณาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบต้องพิจารณาจากหลายองค์ประกอบ เช่น ความยากง่ายในการนำมาออกแบบและผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวัสดุและกรรมวิธีการผลิตโดยทดลองสร้างสรรค์งานออกแบบบนเนื้อไม้ที่เหลื่อทิ้งหรือไม้ที่ไม่ใช่ไม้เศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและขัดต่อกฎหมายควบคุม

การทดลองและพัฒนาเทคนิคการผลิตเลือกผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ ของที่ระลึกให้มีอัตลักษณ์ของหินสามพันโบก ซึ่งผลการทดลองพบว่า การสร้างหลุมหินหรือแอ่งหินจำลองบนเนื้อไม้ วิธีการที่ค้นพบ คือ การใช้ถ่านขนาดต่างๆที่กำลังร้อนจัดวางบนผิวไม้ในตำแหน่งต่างๆที่ออกแบบไว้ เมื่อเกิดการเผาไหม้จนได้ขาดหลุมที่พอใจแล้วจึงดับก่อนถ่านออก หลังจากนั้นจึงปล่อยให้เย็นแล้วจึงขัดโดยใช้แปรงลวดติดสว่านมือเป็นตัวขัด หลังจากนั้นได้มีค้นพบวิธีการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมอีก 4 ประเด็น คือ 1) การสร้างร่องรอยสามพันโบก การใช้ดอก

¹⁻² สาขาวิชาการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ประธานกลุ่มแกะสลักไม้บ้านกุดสมบูน

เจาะที่คิดค้นขึ้นมาใหม่เป็นตัวเจาะนำร่องให้ตื้น-ลึก ในตำแหน่งต่างๆ ก่อนหลังจากนั้นจึงใช้แก๊สเป่าความร้อนเผาไหม้ให้เกิดพื้นผิวสามพันโบก 2) การค้นหาวัดสุดท้ายที่ได้ถ่ายทอดมาเป็นส่วนประกอบในการผลิต ซึ่งพบว่า ไม้อัดยางหนาดั้งเดิม 10-20 มิลลิเมตร สามารถสร้างพื้นผิวสามพันโบกได้ 3) การค้นหาวัดวิธีการผลิตที่ทำให้สามารถผลิตชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ในบางรายการที่ต้องการความเหมือนในจำนวนมากๆ ได้ โดยพบว่า การทำแม่พิมพ์ซิลิโคนและหล่อเรซินมีความเหมาะสมต่อการผลิตชิ้นส่วน 4) การคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด พบว่า ผลิตภัณฑ์บนโต๊ะทำงาน มีความเหมาะสมกับการผลิตมากที่สุด โดยได้เลือกกลุ่มลูกค้าเป็น กลุ่มคนในวัยทำงาน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ชุดบรรจุในกล่องบรรจุภัณฑ์เดียวกัน เรียกว่า ชุดของใช้ไม้สามพันโบกบนโต๊ะทำงาน ประกอบด้วย กล่องใส่นามบัตร(ในรูปแบบที่วางทับเอกสาร) ที่เสียบปากกา(ในรูปแบบเสาหิน ที่เรียกกันในแหล่งท่องเที่ยวว่า เสาเฉลียง) นาฬิกาตั้งโต๊ะ ที่วางสมุนไพรหอม/วางเทียนหอม พวงกุญแจ ที่เก็บเครื่องเขียน เป็นต้น ผลการประเมินผลิตภัณฑ์ 5 ด้าน จากกลุ่มผู้บริโภคนานาชาติ 45 ราย พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนามีค่าคะแนนความพึงพอใจ อันดับแรก คือ ด้านความงาม ($\bar{X}=4.58$) รองลงมา คือ ด้านความโดดเด่นน่าสนใจ ($\bar{X}=4.33$) และสุดท้ายคือ ด้านความเป็นไปได้ในการผลิตเชิงพาณิชย์ ($\bar{X}=4.11$) ซึ่งใน 5 ด้านมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยรวม 4.24 อยู่ในระดับดี

ผลงานที่เกิดขึ้นในงานวิจัยครั้งนี้ ได้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ทำให้เกิดความรู้และทักษะฝีมือในการผลิตเพิ่มเติม สามารถนำสู่การผลิตที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชนได้

ศัพท์สำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ / สามพันโบก / ไม้

ABSTRACT

For this research, the researcher set 2 objectives: 1) to examine the local identity of the stone source Sampan Bok around the Mekong Basin in Ubon Ratchathani in order to use it in product design and 2) to test and develop techniques in manufacturing products in the categories of utensils and souvenirs with the identity of Sampan Bok stone. This research is a qualitative research. The sample in the study and experiment was the community enterprise wood carving group of Ban Kud Somboon at 152, Moo 7, Ban Kud Somboon, Don Yai Sub-District, Sri Muang Mai District, Ubon Ratchathani. The tools used in the research were an interview form, an observation form and a summary form for the results of the brainstorming meeting. The research results can be summarized into 2 points as follows:

The study of the local identity of the stone source Sampan Bok around the Mekong Basin in Ubon Ratchathani in order to use it in product design yielded that the local identity of the stone source is the superposition of stones of different sizes, the occurrence of stone basins with stone layers superimposed by order of thickness and the various curved shapes of the stone basins. Therefore, the application of the identity to the design of any product can be done through 2 characteristics: the stone hole or stone basin characteristic and the superposition of stones in free form. Regarding the criteria in considering the application, many factors must be considered, namely, difficulty in application to the design and manufacture of the product, correspondence with consumers' demands and the form of the product. In this research, the researcher selected the materials and manufacturing procedures based on the experimental creation of designs on waste wood or non-economic wood to avoid environmental impact and violation of regulations.

From the experiment with and development of manufacturing techniques for products in the categories of utensils and souvenirs to have the local identity of Sampan Bok stone, the

discovered method for creating artificial stone holes or stone basins on wood is placing very hot pieces of coal of different sizes on the wood surface in the positions according to the design. When the wood is burned until the holes are of the right sizes, the coal pieces are removed, let cool, then polished with a wire brush with a hand drill. After the discovery of this method, 4 more methods of product development were discovered. 1) Regarding creating a Sampan Bok pattern, a newly invented drill bit is first used to achieve the depth of each position, then burning gas is used to create a Sampan Bok surface. 2) Regarding searching for manufacturing materials that can be easily found in the market, rubber plywood 10-20 mm thick can be used to create a Sampan Bok surface. 3) Regarding searching for a manufacturing method that enables production of a product part with resemblance in a large quantity, making a silicon mold and casting resin are suitable methods. 4) Regarding inventing new product forms to introduce into the market, products to be used on desks are most suitable to be manufactured, the chosen customer group being working-age people both Thai and foreign. These products are products that come together in a package called 'Desk Sampan Bok Utensil Package' consisting of a business card box (in the form of a paperweight), a pen holder (in the form of a stone pillar with the name of a tourist attraction called Sao Chaleang), a desk clock, an aromatic herb /candle holder, a key ring, a stationery container, and so on. The result of product evaluation in 5 aspects by 45 consumers showed that the developed products received the highest satisfaction score for beauty ($\bar{X}=4.58$); the second highest for remarkableness ($\bar{X}=4.33$) and the lowest for possibility of commercial production ($\bar{X}=4.11$). Of the 5 aspects, the overall average ($\bar{X}$) is 4.24, which is at a good level.

The outcome of this research benefited the research sample, generating additional knowledge and skill regarding production that can lead to production that generates income to one's family and community.

KEYWORDS: PRODUCT DEVELOPMENT / SAMPAN BOK / WOOD

บทนำ

จังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและความสำคัญ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรม รวมทั้งธรรมชาติที่สมบูรณ์และสวยงาม เป็นตัวแทนของภาคอีสาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้น ภาพอนาคตการอนุรักษ์และพัฒนาจึงต้องรักษาสมดุลของการอยู่ร่วมกันระหว่างคน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปกรรม รวมกันเรียกว่า สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของไทย (2558 : 20-23) เคยเขียนไว้ใน ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560) ว่า การผลักดันและนำประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่งคั่ง และ ยั่งยืนตามวิสัยทัศน์ของรัฐบาล โดยการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ นั้น จะต้องสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชน เพื่อวางรากฐานการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในระยะยาว ในขณะที่เดียวกันจะต้องทำให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้เพื่อฟื้นฟูสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศระยะสั้นเช่นกัน นอกจากนี้ยังได้กล่าวไว้ว่า ความท้าทายของการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว คือ จะทำอย่างไรให้สินค้าและบริการ ท่องเที่ยวของไทยมีคุณภาพ ได้มาตรฐานระดับสากล เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นได้โดยไม่ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

เพิ่มคุณค่าและมูลค่าสินค้าและบริการท่องเที่ยว กระจายรายได้สู่เกษตรกรและท้องถิ่น และยังคงอัตลักษณ์ของชุมชน ดังนั้น การจัดทำยุทธศาสตร์ในด้านนี้จึงมุ่งเน้นการบูรณาการ การทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์โดยใน ระยะเร่งด่วนนี้จะให้ความสำคัญในการเร่งพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาสินค้าและบริการรายสาขาเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee, C.C. Egbu, C., Boyd,D.,Xiao, H., and chinyo, E., (2005 : 17-20) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้สำหรับธุรกิจขนาด กลางและขนาดย่อม พบว่า ความรู้ที่ฝังตัวกับความรู้ที่ชัดเจนมีปฏิสัมพันธ์สามารถสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ที่เกิดจาก สันทรัพย์ และช่วยให้การปฏิบัติการทางธุรกิจมีความยั่งยืน สามารถยกระดับความสามารถในการแข่งขันของไทยได้อย่างไร สำหรับผู้ประกอบการ

วิสาหกิจชุมชนของไทยยังต้องได้รับการเสริมสร้างในการพัฒนาทุนทางปัญญาด้านความคิดสร้างสรรค์

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หน่วยการที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นได้โดยไม่ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพิ่มคุณค่าและมูลค่าสินค้าและบริการท่องเที่ยว กระจายรายได้สู่เกษตรกรและท้องถิ่น และยังคงอัตลักษณ์ของชุมชน สำหรับในการจัดการอาจต้องมีการสนับสนุน เสริมสร้างการพัฒนาทุนทางปัญญาด้านความคิดสร้างสรรค์

ในยุคนปัจจุบัน กระทรวงวัฒนธรรม (2559 : 4) ได้เขียนไว้ในร่างกรอบทิศทางการยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี ด้านวัฒนธรรม ตามกรอบทิศทางการยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองต้นรู้มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความเป็นไทย ทั้งนี้งานวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมีความเกี่ยวข้องกับ เป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้แก่ เป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า 3 ล้านล้านบาท และอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitive Index : TTCI) ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมจะดำเนินการเพื่อสนองเป้าหมายดังกล่าวโดยเน้นการสร้างคุณค่าเชิงสังคม และมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของศิลปะและวัฒนธรรม

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติจำนวนมาก โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแถบลุ่มน้ำโขง หากมองในเชิงคุณค่าจะสามารถเห็นได้จากเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่ริมสองฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งประกอบด้วยสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และนิเวศวิทยา ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่พักอาศัยเก่าแก่ ความเชื่อมโยงไปถึงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมสองฝั่งแม่น้ำโขง และต่อเนื่องไปยังองค์ประกอบอื่นๆ สะท้อนให้เห็นแนวคิดทางศิลปะ และสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาในอดีต สิ่งเหล่านี้ มรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อท้องถิ่น การค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ เพื่อมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว สามพันโบก หรือแกรนด์แคนยอนเมืองไทย เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่กล่าวขานของนักท่องเที่ยวถึงความมหัศจรรย์และความงดงาม โดยแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวได้ชื่นชมความงามในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนพฤษภาคมเท่านั้น เนื่องจากตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือนตุลาคม เป็นช่วงฤดูน้ำหลากสามพันโบกจะซุกซ่อนความอัศจรรย์ไว้ใต้แม่น้ำโขงมองเห็นเพียงเงาได้น้ำ

สามพันโบก เป็นการสร้างสรรค์ความงามจากธรรมชาติที่ใช้ระยะเวลาในการสร้างยาวนาน มีปรากฏให้เห็นในหลายพื้นที่ของจังหวัดอุบลราชธานี แต่ที่รู้จักและเป็นที่กล่าวขานโดยทั่วไปคือ สามพันโบกบริเวณบ้านสองคอน อำเภอโพธิ์ไทร ซึ่งอยู่ห่างจากจังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ 120 กิโลเมตร เป็นแก่งหินที่อยู่ใต้ลำน้ำโขงในช่วง

ฤดูน้ำหลากซึ่งเกิดจากแรงน้ำวนกัดเซาะ กลายเป็นแอ่งมากกว่า 3,000 แอ่ง หรือ 3,000 โบก (คำว่า "โบก" เป็นภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง แอ่ง หรือหลุม) คำว่า โบก ในที่นี้ จึงหมายถึง แอ่งน้ำลึกในแก่งหินใต้ลำน้ำโขง ที่เกิดจากการที่กระแสน้ำพัดพาก้อนกรวด หิน หวาย และเศษไม้ กัดเซาะขัดแผ่นหินทรายให้เกิดเป็นหลุมแอ่ง มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่จำนวนมากมาย เกิดเป็นความสวยงามวิจิตรของหิน มองเห็นเป็นภาพศิลปะ บางแห่งมีขนาดใหญ่เป็นสระวายน้ำ บางแอ่งขนาดเล็ก มีรูปร่างลักษณะที่ต่างกันอย่างออกไป หินบางก้อนถูกกัดกร่อนคล้ายงานแกะสลัก

จากข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า แหล่งหินสามพันโบก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมความงามและพักผ่อนตลอดทั้งปี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จักกันทั่วไป และเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี และจากข้อมูลพบว่า สินค้าประเภทของที่ระลึกที่สะท้อนให้เห็นความงามของแหล่งหินสามพันโบกมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภาพถ่าย และการจำหน่ายเสื้อสกรีนสามพันโบก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า สามพันโบกควรมีของที่ระลึก ของฝากมากกว่าที่เห็นในปัจจุบัน และควรมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาแนวทางในการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นนี้มาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนในเขตพื้นที่แก่งลุ่มน้ำโขง

จากแนวคิดในการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และผู้ประกอบการ จึงมีแนวคิดในการศึกษาวิจัยอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนแก่งลุ่มน้ำโขง เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมผ่านงานทอผ้าที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง และการค้าเสรีอาเซียน โดยในการวิจัยครั้งนี้เน้นศึกษาลักษณะทางกายภาพของแหล่งหินทางธรรมชาติ สามพันโบก ในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อวิเคราะห์ค้นหาอัตลักษณ์สำหรับการสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ ประเภทของใช้ ของที่ระลึก ในหัวข้อวิจัย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยอาศัยอัตลักษณ์จากแหล่งหิน สามพันโบก แก่งลุ่มน้ำโขง : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแกะสลักไม้ บ้านกุดสมบูรณ์ อำเภอสว่างเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นแหล่งหินสามพันโบกแก่งลุ่มน้ำโขงในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์
- 2) เพื่อทดลองและพัฒนาเทคนิคการผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ ของที่ระลึก ให้มีอัตลักษณ์ของหินสามพันโบก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

พื้นที่ในการศึกษาและทดลอง คือ จังหวัดอุบลราชธานี

ประชากร หมายถึง กลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือแก่งลุ่มน้ำโขง

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแกะสลักไม้ บ้านกุดสมบูรณ์ อำเภอสว่างเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น แหล่งท่องเที่ยว สามพันโบก จังหวัดอุบลราชธานี

ตัวแปรตาม การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประเภทของใช้ ของที่ระลึก โดยอาศัยอัตลักษณ์ท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยว สามพันโบก จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตด้านเนื้อหาวิชาที่ใช้ศึกษาในการวิจัย

แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยว สามพันโบก จังหวัดอุบลราชธานีในเขตพื้นที่แถบลุ่มน้ำโขง โดยเน้นการศึกษาเฉพาะส่วนที่มีคุณค่าความงาม บ่งชี้ถึงความโดดเด่น และสามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่

ส่วนที่ 2 เป็นการนำผลการศึกษามาใช้ในงานออกแบบ โดยคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวและประโยชน์ใช้สอย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

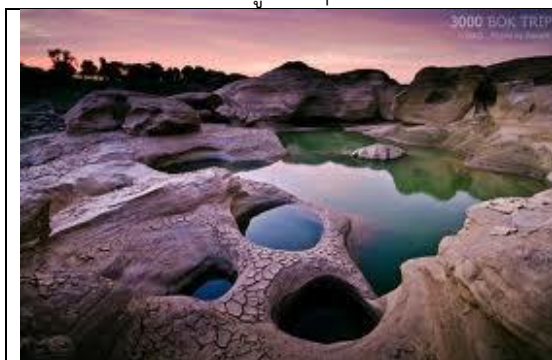
การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ควรคำนึง 3 ประการ คือ

- 1) ต้นทุนทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 2) ภูมิปัญญาในการผลิตของคนในท้องถิ่น
- 3) ผู้บริโภค หรือนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

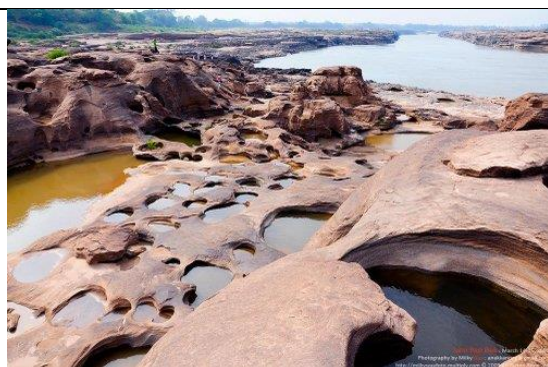
วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยใน 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) รวบรวมข้อมูลทางเอกสาร และลงพื้นที่แถบลุ่มน้ำโขง ในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อบันทึกภาพและจัดเก็บข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น แหล่งหินสามพันโบก

ที่มา : <http://www.siamvoyage.com>,
สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2556

ที่มา : <http://variety.teenee.com>,
สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2556

ภาพที่ 1 ลักษณะทั่วไปของแหล่งหิน สามพันโบก

- 2) วิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่น และค้นหารูปแบบที่เหมาะสมกับการนำมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งพบว่า อัตลักษณ์ที่เหมาะสมกับการนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์มี 3 ประการ คือ ไดโนเสาร์ แหล่งท่องเที่ยวสามพันโบก และภูมิปัญญาในการสร้างลายไม้สามพันโบก

3) ทดลอง เพื่อพัฒนาเทคนิคการผลิตที่เหมาะสมกับศักยภาพการผลิตในชุมชน โดยการทดลองในเบื้องต้น ได้มีการศึกษาต่อยอดจากภูมิปัญญาของกลุ่มผู้ผลิตที่เคยผลิตโดยใช้เทคนิคการนำถ่านร้อนๆมาวางบนผิวไม้ เพื่อให้เกิดการเผาเป็นจุดๆ และเกิดหลุมหรือโบก จากนั้นจึงขัดผิวด้วยเครื่องขัดผิว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ยังมีปัญหาในการผลิตในหลายประการ แม้ว่าวิธีการดังกล่าวจะสามารถสร้างพื้นผิวที่ใกล้เคียงกับลักษณะของแหล่งหินสามพันโบก แต่เชิงการผลิตเพื่อการจำหน่ายไม่สามารถผลิตซ้ำในจำนวนมากได้ และมีความล่าช้าต่อจำนวนการผลิตค่อนข้างมาก

ภาพที่ 2 กระบวนการผลิตเดิม ใช้ถ่านเป็นตัวเผาไหม้

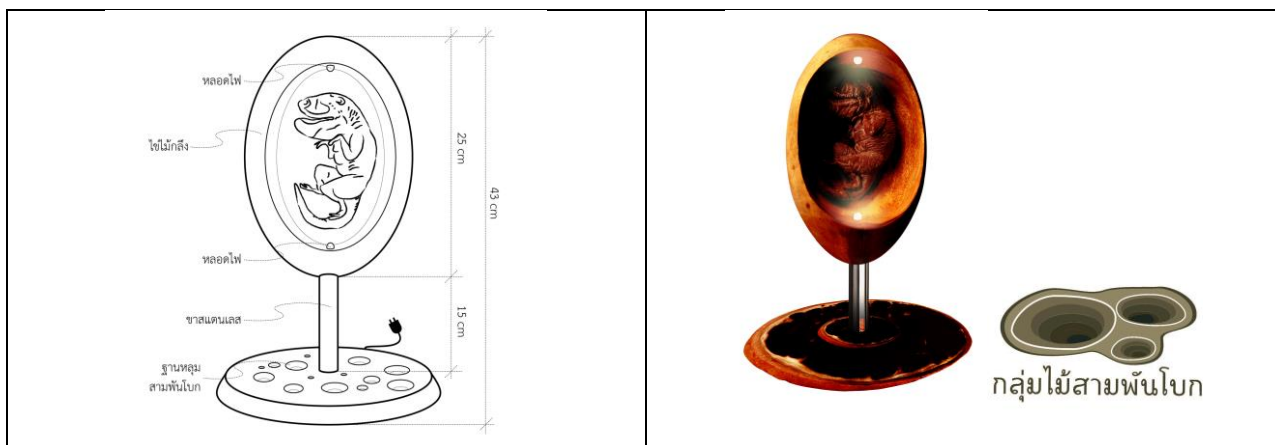
จากผลการทดลองในเบื้องต้น พบว่า มีโจทย์ที่จะต้องค้นหาเทคนิควิธีการอื่นมาทดลอง ในการนี้ผู้วิจัยได้ทดลองร่วมกับผู้ผลิตในการค้นหาค้นหาวิธีการผลิตที่เหมาะสม ซึ่งพบว่า วิธีการที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการผลิตในเชิงอุตสาหกรรม คือ การใช้แก๊สเป่า โดยก่อนเป่าแก๊สควรทำให้เกิดหลุมก่อน ซึ่งได้มีการทดลองพัฒนาออกแบบเจาะนำร่องให้เหมาะกับการใช้งาน การเจาะนำร่องก่อนเผาด้วยแก๊ส ผลการทดลอง พบว่า การใช้แก๊สเป่าความร้อนได้ผลดีกับไม้ชนิดต่างๆที่เคยนำมาทดลองในการผลิต นอกจากนั้นยังได้ทดลองการเผาไหม้บนผิวไม้อัด พบว่า การเผาบนผิวไม้อัดต้องสร้างหลุมบนผิวที่มีระยะห่างกันพอสมควร หากชิดกันจะขาดความแข็งแรง ส่วนการทดลองบนผิวไม้ไผ่ พบว่า ต้องเผาไหม้ในระยะห่างและต้องทำอย่างระมัดระวัง เพราะติดไฟได้ง่ายเผาไหม้เร็ว ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ไม้ไผ่ไม่มีความเหมาะสมกับการนำมาสร้างพื้นผิวด้วยวิธีเผาไหม้ด้วยวิธีเป่าแก๊ส

ภาพที่ 3 กระบวนการผลิตใหม่ ใช้หัวสว่านที่ออกแบบใหม่เจาะนำแล้วใช้แก๊สเป่าความร้อน

4) วิเคราะห์หารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการผลิตเพื่อการจำหน่าย และนำมาใช้ในการร่างแบบแนวคิด ซึ่งจากข้อมูลที่ศึกษา ผู้วิจัยพบว่า มีกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการวิเคราะห์จำนวน 4 ประเภท คือ ผลิตภัณฑ์ประเภทโคมไฟ ผลิตภัณฑ์ประเภทนาฬิกาติดผนัง ผลิตภัณฑ์ประเภทชั้นวางติดผนัง เช่น หิ้งพระ ชั้นลอยติดผนังใช้วางแจกัน และสุดท้ายคือ ผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึก โดยจะเป็นสินค้าที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เช่น กล่องใส่ของสามพันโบก ที่تبเอกสารหนังสือสามพันโบก กรอบรูปตั้งโต๊ะสามพันโบก ซึ่งจะเน้นการผลิตของชิ้นเล็กที่เหมาะสมสำหรับเป็นของฝากหรือนำไปใช้เอง ที่มีน้ำหนักเบา พกพาง่าย

5) ผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และประเมินผลงาน ซึ่งการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดลองสร้างสรรค์เป็นโคมไฟสำหรับการตกแต่ง ซึ่งถือเป็นการทดลองผลิตครั้งที่ 1 โดยเน้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม แปลกใหม่ และมีอัตลักษณ์

ภาพที่ 4 แบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ แบบตราสินค้า และผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จากผลการทดลองผลิต

หลังจากนั้นได้มีการร่วมกันประเมินและวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ทางการตลาด และมีการคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด โดยได้เลือกผลิตเป็นสินค้าที่มีประโยชน์ใช้สอยบนโต๊ะทำงาน โดยได้เลือกกลุ่มลูกค้าเป็น **กลุ่มคนในวัยทำงาน** ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งสามารถนำมาบรรจุในกล่องบรรจุภัณฑ์เดียวกัน เป็นชุดของใช้ไม้สามพันโบกบนโต๊ะทำงาน ในสโลแกน “แต่งสวยด้วยงานไม้จากกลุ่มน้ำโขง” โดยผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาใหม่ประกอบด้วย กล่องใส่नामบัตร(ในรูปแบบที่วางทับเอกสาร) ที่เสียบปากกา(ในรูปแบบเสาหิน ที่เรียกกันในแหล่งท่องเที่ยวว่า เสาเฉลียง) นาฬิกาตั้งโต๊ะ ที่วางสมุนไพรหอม/วางเทียนหอม พวงกุญแจ ที่เก็บเครื่องเขียน เป็นต้น และมีการนำผลงานมาประเมินกับกลุ่มผู้บริโภค

ภาพที่ 4 แบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่พัฒนา และโปสเตอร์โฆษณาสินค้า ก่อนจัดจำหน่าย

ผลการประเมินผลิตภัณฑ์ จากกลุ่มผู้บริโภคจำนวน 45 ราย ที่เข้าชมการแสดงผลงานที่ห้างสรรพสินค้า สุนีย์ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2556 สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การประเมินผลิตภัณฑ์กับกลุ่มผู้บริโภค

ผลิตภัณฑ์ ไม้สามพันโบก	ความพึงพอใจ	
	$\bar{X}$	%
ความงาม	4.58	91.56
ประโยชน์ใช้สอย	4.13	82.67
วัสดุที่ใช้	4.16	83.11
ความโดดเด่นน่าสนใจ	4.33	86.67
ราคา (ชุดละ 300-500 บาท)	3.82	76.44
ความเป็นไปได้ในการผลิตเชิงพาณิชย์	4.11	82.22
ผลการประเมิน	4.24	84.80

จากตารางข้างต้น พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนามีค่าคะแนนความพึงพอใจ อันดับแรก คือ ด้านความงาม ($\bar{X}=4.58$) รองลงมา คือ ด้านความโดดเด่นน่าสนใจ ($\bar{X}=4.33$) และสุดท้ายคือ ด้านความเป็นไปได้ในการผลิตเชิงพาณิชย์ ($\bar{X}=4.11$) ซึ่งใน 5 ด้านมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยรวม 4.24 อยู่ในระดับดี

หลังจากประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบกับกลุ่มผู้บริโภคแล้ว ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้ผลิตในการนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เข้าสู่ตลาด ซึ่งมีตัวอย่าง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5 ตัวอย่าง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ

6) การสรุปงานวิจัย และนำเสนอผลงานการวิจัย ทั้งนี้หลังจากการสรุปผลงานการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากงานวิจัยเข้าร่วมจัดแสดงที่งานประกวด KBO ระดับประเทศ “ศิลปาชีพ ประทีปไทย OTOP ก้าวไกลด้วยพระบารมี 2556” ในช่วงระหว่างวันที่ 9-18 สิงหาคม 2556 ที่เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งในการจัดแสดงผลงานดังกล่าวเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าเพื่อนำเข้าสู่ตลาด และรับฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้บริโภคเพิ่มเติม พบว่า ผลิตภัณฑ์ไม้สามพันโบกได้รับความสนใจจากผู้เข้าชมจำนวนมาก และได้รับคำแนะนำเพิ่มเติมในการปรับปรุงพัฒนาเพิ่มเติมอีกหลายประการ เช่น การแนะนำให้มีการใช้สารเคลือบผิวเพื่อเพิ่มความงาม การนำวัสดุอื่นมาใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์ไม้สามพันโบก และการขยายฐานการตลาดสู่ต่างประเทศ เป็นต้น ดังภาพประกอบต่อไปนี้

การจัดแสดงในงาน กลุ่ม KBO จังหวัดอุบลราชธานี

การจัดโชว์ผลิตภัณฑ์ ไม้สามพันโบก

ภาพที่ 6 การนำผลงานจัดแสดงในงานประกวด KBO ระดับประเทศ ที่เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

ทั้งนี้ หลังการนำเสนอผลงานการวิจัยที่งานประกวด KBO ระดับประเทศ “ศิลปาชีพ ประทีปไทย OTOP ก้าวไกลด้วยพระบารมี 2556” ในช่วงระหว่างวันที่ 9-18 สิงหาคม 2556 ที่เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดจนเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2560 โดยได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และการทดลองค้นหาสูตรในการเคลือบผิวจากวัสดุธรรมชาติจนได้สูตรที่เหมาะสมและมีคุณภาพดี

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยใน 2 ประการ ดังนี้

1. การศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นแหล่งหินสามพันโบกแถบกลุ่มน้ำโขงในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นของแหล่งหินสามพันโบกในแถบกลุ่มน้ำโขง คือ การวางทับซ้อนของหินขนาดต่างๆ การเกิดแอ่งหินที่มีชั้นของหินจัดเรียงลดหลั่นตามความหนาแน่นของหินในแต่ละชั้น รูปร่างของแอ่งหินที่โค้งเป็นวงในลักษณะต่างๆ ดังนั้นในการนำอัตลักษณ์มาใช้ในการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ใดๆ อาจเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะของหลุมหรือแอ่งหิน และลักษณะของการจัดวางหินที่ทับซ้อนเป็นชั้นในรูปทรงอิสระ ทั้งนี้เกณฑ์ในการเลือกต้องพิจารณาในการนำมาใช้อาจต้องพิจารณาจากหลายองค์ประกอบ เช่น ความยาก-ง่ายในการนำมาออกแบบและผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกรรมวิธีการผลิตบนเนื้อไม้ที่เหลื่อทิ้งหรือไม้ที่ไม่ใช้ไม้เศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและขัดต่อกฎหมายควบคุม

2. ทดลองและพัฒนาเทคนิคการผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ ของที่ระลึกให้มีอัตลักษณ์ของหินสามพันโบก

จากอดีตนับตั้งแต่เริ่มต้นจัดตั้งกลุ่ม ผลิตภัณฑ์เดิมที่กลุ่มเคยผลิต คือ **สินค้าประเภทของที่ระลึก** เช่น ตุ๊กตาแมลงจากเมล็ดพืชและไม้ ตุ๊กตาจากขี้เลื่อย และงานแกะสลักไม้เป็นของที่ระลึกในรูปแบบต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันสินค้าดังกล่าวมีผู้ผลิตจำนวนมากขึ้น ยอดจำหน่ายมีอัตราการลดลงมาก กลุ่มจึงได้มีการคิดค้นสินค้าชนิดใหม่เพื่อนำเข้าสู่ตลาด โดยพยายามรักษารูปลักษณ์เดิมคือกลุ่มนักท่องเที่ยว จึงได้มีการคิดค้นทดลองผลิตวัสดุเลียนแบบธรรมชาติที่เป็นจุดเด่นของเขตพื้นที่ท่องเที่ยวขึ้น ซึ่งก็คือ แอ่งหิน หรือที่คนอีสานเรียกว่า โบก และที่รู้จักกันทั่วไปคือกลุ่มแอ่งหิน **สามพันโบก** ถือเป็นแอ่งหินที่มีตามธรรมชาติและเกิดขึ้นตามแถบชายฝั่งแม่น้ำโขงในหลายพื้นที่

สำหรับแนวคิดในการเลือกใช้วัสดุ กลุ่มได้เลือกการทดลองใช้กับไม้ ซึ่งเป็นต่อไม้ ไม้ที่ไม่สามารถนำไปใช้แปรรูปเป็นสิ่งของเครื่องใช้ได้อื่นๆ เช่น ไม้บก ไม้จั่วป่า และอื่นๆ วิธีการที่ใช้ในการสร้างหลุมหินหรือแอ่ง

หิน ก็คือ การใช้ถ่านขนาดต่างๆที่กำลังร้อนจัดวางบนผิวไม้ในตำแหน่งต่างๆที่ออกแบบไว้ เมื่อเกิดการเผาไหม้จนได้ ชาติหลุมที่พอใจแล้วจึงรีบยกถ่านออก หลังจากนั้นจึงปล่อยให้เย็นแล้วจึงขีดโดยใช้แปรงลวดติดสว่านมือเป็นตัวขีด ก็จะทำให้เกิดหลุมที่สวยงาม เคล็ดลับของการสร้างสรรค์หลุมที่สวยงามคือการวางถ่านและการขีดที่ต้องทำอย่าง ประณีต เมื่องานเสร็จแล้วจะต้องให้จับต้องได้โดยไม่เลอะ หรือติดมือจนดำ ผลงานการคิดค้นนี้ได้รับความช่วยเหลือ ทางวิชาการจากศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีอย่าง ศูนย์ส่งเสริม อุตสาหกรรมภาคที่ 7 จังหวัดอุบลราชธานี และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมี การจดสิทธิบัตรในปี พ.ศ. 2555

ในการนี้ได้มีการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการผลิตและการจำหน่ายสินค้า ให้กับกลุ่มผู้ผลิต โดยจำแนกได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1) พัฒนาจากเดิมใช้ถ่านในการเผาไหม้เพื่อให้เกิดร่องรอยสามพันโบก เป็นการใช้ดอกเจาะที่คิดค้น ขึ้นมาใหม่เป็นตัวเจาะนำร่องให้ต้น-ลึก ในตำแหน่งต่างๆ ก่อนหลังจากนั้นจึงใช้แก๊สเป่าความร้อนเผาไหม้ให้เกิด พื้นผิวสามพันโบก

2) พัฒนาใช้วัสดุที่สามารถจัดหาได้ง่ายตามท้องตลาดมาเป็นส่วนประกอบในการผลิต โดยใช้ไม้อัด ยางหนาตั้งแต่ 10-20 มิลลิเมตร มาทดลองจนทำให้รู้เทคนิควิธีการสร้างพื้นผิวสามพันโบกบนแผ่นไม้อัด ซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อการผลิตชิ้นส่วนประกอบต่างๆ

3) มีการเพิ่มเติมองค์ความรู้ในการผลิตที่ทำให้สามารถผลิตจำนวนซ้ำๆ ควบคุมคุณภาพให้คงเดิม และเพิ่มปริมาณการผลิตได้ โดยมีการถ่ายทอดความรู้การทำแม่พิมพ์ซิลิโคน และเทคนิคการหล่อเร่ ขึ้นที่สามารถให้สีและทำผิวแบบต่างๆได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตส่วนประกอบต่างๆ

4) มีการคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด โดยได้เลือกผลิตเป็นสินค้าที่มีประโยชน์ใช้สอยบน โต๊ะทำงาน โดยได้เลือกกลุ่มลูกค้าเป็น **กลุ่มคนในวัยทำงาน** ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งสามารถนำมาบรรจุใน กล่องบรรจุภัณฑ์เดียวกัน เป็นชุด **ของใช้ไม้สามพันโบกบนโต๊ะทำงาน** ในสโลแกน **“แต่งสวยด้วยงานไม้จากกลุ่มน้ำโขง”** โดยผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาใหม่ประกอบด้วย กล่องใส่นามบัตร(ในรูปแบบที่วางทับเอกสาร) ที่เสียบปากกา(ใน รูปแบบเสาหิน ที่เรียกกันในแหล่งท่องเที่ยวว่า เสาเฉลียง) นาฬิกาตั้งโต๊ะ ที่วางสมุนไพรหอม/วางเทียนหอม พวง กล้วยแจว ที่เก็บเครื่องเขียน เป็นต้น

5) มีการคิดค้นการเคลือบผิวผลิตภัณฑ์จากยางไม้และวัสดุร่วม ซึ่งได้สูตรวัสดุเคลือบผิวคุณภาพดีจาก ธรรมชาติ

นอกจากนี้ยังได้มีการปรึกษาหารือถึงวิธีการในการสร้างการจดจำสินค้าให้กับผู้บริโภค โดยสร้างแบรนด์ ให้กับสินค้าในนาม ไม้สามพันโบก และจัดทำฉลากสินค้าให้มีความโดดเด่น เพื่อเน้นย้ำให้เห็นถึงความสวยงามของ แหล่งท่องเที่ยวสามพันโบก ผลที่เกิดขึ้นในงานวิจัยครั้งนี้ ได้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมใน โครงการวิจัย ทำให้เกิดความรู้และทักษะฝีมือในการผลิตเพิ่มเติม สามารถนำสู่การผลิตที่สร้างรายได้ให้กับ ครอบครัวและชุมชนได้

การอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาเกือบ 1 ปี โดยมุ่งหวังว่า ผลการวิจัยนี้จะสามารถใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้กับท้องถิ่นอื่นที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำโขงได้นำไปประยุกต์ใช้ ซึ่ง สารสำคัญที่น่าสนใจ มีดังนี้

ด้านกระบวนการวิจัย ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการ วิจัยในทุกขั้นตอนของการวิจัย นับตั้งแต่การลงพื้นที่ครั้งแรกเพื่อเก็บข้อมูล ศักยภาพของชุมชน ซึ่งเป็นผู้ผลิต โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการที่จะค้นคว้าวิจัยร่วมกัน ในการทำงานแบบมีส่วนร่วมนี้ จะทำให้

ได้ข้อมูลเชิงลึกนอกเหนือจากแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้มากมาย เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จนกระทั่งเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยตามเงื่อนไขของเวลา

ด้านผลการวิจัย สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ 3 ประการ คือ 1) ต้นทุนทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น 2) ภูมิปัญญาในการผลิตของคนในท้องถิ่น 3) ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อมีการศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ลายผ้าแถบลุ่มน้ำโขง ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า ต้นทุนทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนในแหล่งหิน สามพันโบก แถบลุ่มน้ำโขง สามารถนำลักษณะของโขดหินมาใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย ส่วนด้านภูมิปัญญาในการผลิตของคนในท้องถิ่น ถือเป็นต้นทุนที่มีในท้องถิ่น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการนำมาประยุกต์ใช้ในหลายประเด็น ส่วนสุดท้าย คือ การศึกษาความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งจากข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่เป็น นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่นิยมท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่มีข้อมูลทางวัฒนธรรม และอยู่ในพื้นที่ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่สำคัญของการวิจัยเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย จากกรอบแนวคิดในการวิจัยทั้ง 3 ส่วน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแล้ว พบว่า ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่มีความมีการนำมาผลิตและจัดจำหน่ายในเบื้องต้น คือ ของที่ระลึก ที่มีประโยชน์ใช้สอยเนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นได้ทั้งของใช้ และของฝาก ซึ่งผลงานการวิจัยนี้สามารถนำไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้ได้ในพื้นที่อื่น ซึ่งการดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูศักดิ์ เศษเกรียงไกร (2545 : 55-60) ที่เคยได้เสนอแนวทางในการพัฒนาไว้ 4 แนวทาง คือ 1) เติบโตการสร้างสรรค์แปลกๆ ใหม่ๆ และความเป็นไทยลงไป เช่น วัฒนธรรม ศิลปหัตถกรรม หรือรูปวาด 2) เน้นการออกแบบรูปลักษณ์ 3) เน้นการนำเทคโนโลยีมาช่วย เพื่อให้ผลิตได้มากและมีมาตรฐานเหมือนกันในทุกหน่วยผลิต 4) การให้บริการต่างๆ ต่อยอด 5) การตลาด สร้างแบรนด์/ช่องทาง 6) บูรณาการ การเชื่อมโยงสถานประกอบการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการในการสร้างความแตกต่าง บาร์โรวส์ แพททริก (2549: 153) ที่เคยกล่าวไว้ว่า ความแตกต่างโดยทั่วไปมักจะเกิดขึ้นตามรูปแบบ 6 ประการ คือ 1) การออกแบบที่น่าดึงดูดใจ 2) ความสามารถในการใช้งานที่เป็นเลิศ 3) นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคนิค 4) ความน่าเชื่อถือ และความทนทาน 5) ความสะดวก ความง่ายในการซื้อสินค้า และ 6) ความปลอดภัยส่วนบุคคล

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยมี 2 ประการ ดังนี้

- 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ที่ไม่มีการใช้งานมาใช้ประโยชน์ โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น เป็นองค์ประกอบในการสร้างมูลค่าเพิ่ม สำหรับในท้องถิ่นอื่นสามารถนำมาเป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้
- 2) เทคนิคการสร้างลายบนผิวไม้ เป็นเทคนิคที่สามารถเรียนรู้และฝึกทักษะฝีมือได้ไม่ยากนัก ผู้ผลิตที่ได้ศึกษากระบวนการในงานวิจัยนี้ สามารถที่จะนำความรู้ไปปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานได้

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยหน่วยงานและบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี และศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 7 จังหวัดอุบลราชธานีที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนในการใช้เวลาพัฒนาเพิ่มเติม ศาสตราจารย์ ดร.ธาดา สุทธิธรรม ที่ให้คำแนะนำปรึกษาความรู้ทางวิชาการ นายสมาน ลำสัน ประธานกลุ่มแกะสลักไม้บ้านกุดสมบูน และสมาชิกกลุ่มที่ให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันจนกระทั่งสามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของไทย. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560). จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2559.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). ร่างกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรม ตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. จาก https://www.m-culture.go.th/mculture_th60/. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2559.
- ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกร. (2545). การตลาด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และธุรกิจ SMEs. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- บาร์โวลี, แพททริก /ปฏิพล ตั้งจักรวรานนท์ แปลและเรียบเรียง. (2549). คัมภีร์นักการตลาด. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- กระปุกดอทคอม, สามพันโบกเมืองอุบล ดินแดนมหัศจรรย์ริมน้ำโขง, จาก <http://travel.kapook.com>, สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2556.
- ไกด์อุบล, เปิดตำนานหินสามพันโบก, จาก <http://guideubon.com>, สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2556.
- Lee, C.C. Egbu, C., Boyd,D.,Xiao, H., and chinyo, E. (2005). Knowledge management for small medium enterprise: Capturing and Communication Learning and Experiences. In Proceedings of CIB W99 Working Commission 4.th Triennial International conference rethinking and revitalizing construction. Safeth, health, environment and quality May 2005 (pp.17-20). South Africa: Port Elizabeth.